

Fase 1: 1700-1880	Fase 2: 1880-1920	Fase 3: 1920-1950	Fase 4: na 1950
-------------------	-------------------	-------------------	-----------------

- Overlevingslandbouw primeert
- Vee in functie van akkerbouwteelten
- Langzame start wetenschap en onderwijs

- Industriële (r)evolutie
- Graanimport brengt landbouwcrisis
- Heroriëntering naar veeteelt

- Productiviteit in opmars
- Gestage groei mechanisatie
- Veredelingslandbouw

- Verdere specialisatie en concentratie
- Expansie intensieve landbouw
- Naar een actief landbouw- en voedselbeleid

De rundveestapel kent een belangrijke groei in de tweede helft van de twintigste eeuw. Onder invloed van het Europese landbouwbeleid slaat de landbouw de weg van intensivering en specialisatie in. Een gewaarborgde voedselvoorziening staat centraal in het overheidsbeleid.

Na de Tweede Wereldoorlog willen de meeste West-Europese landen in grote mate zelfvoorzienend worden voor voedsel. De overheid voert een actief landbouw- en voedselbeleid. De leus 'Nooit meer honger' is de rode draad. Om de stabiliteit van vraag en aanbod, van voedselprijzen voor de consumenten en van inkomsten voor de boeren te bevorderen, streven beleidsmakers een grensoverschrijdende markt voor landbouwproducten na. België is één van de zes leden die in 1958 de Europese Economische gemeenschap of EEG oprichten.

Een van de belangrijkste doelstellingen van die gemeenschap is het voeren van een gemeenschappelijk landbouwbeleid met als doelen: een stijgende landbouwproductiviteit, de verzekering van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, een stabilisatie van de markt en een gewaarborgde voedselvoorziening tegen redelijke prijzen. Het basisvoedselpakket bevat voor de gemiddelde Europese inwoner steeds meer dierlijke producten. Het vleesverbruik stijgt bijvoorbeeld van 43 kilogram in 1950 naar ruim 90 kilogram per jaar in 1980. Het landbouwbeleid is dus niet enkel in het voordeel van de boer, maar van de hele bevolking.

Minder veehouders houden meer dieren

De landbouwsector moet de vereiste meerproductie realiseren met minder oppervlakte en minder arbeidskrachten. Het landbouwareaal neemt in honderd jaar tijd, rond 1980, met dertig procent af. In plaats daarvan komen er meer bedrijfsterrinen, wegen, openbare nutsvoorzieningen en woonwijken

als gevolg van de economische expansie. Doordat de beschikbare oppervlakte daalt, oriënteren meer landbouwers zich richting de veeteelt en meer specifiek de intensieve veeteelt die weinig oppervlakte nodig heeft.

De landbouw slaagt erin deze periode beduidend meer te produceren. Een belangrijke hulp hiervoor is de mechanisatie. De overgang van handwerk naar een landbouw met hulp van dierlijke trekkracht vertienvoudigde het prestatievermogen per arbeidskracht. Het motoriseren van de landbouw verzesvoudigt het arbeidsrendement. Tussen 1945 en 1980 neemt het aantal landbouwtractoren toe van enkele naar 100.000. Ook kunstmeststoffen en pesticiden zorgen voor een grote rendementstoename van akkerbouwproducten, vooral van de veevoedergewassen. Zo groeit het aandeel mais van 2400 hectare in 1959 naar 170.000 hectare in 1980. Ook de grasproductie op weilanden stijgt. Weilanden worden actief beheerd als producenten van ruwvoer.

De dierziektebestrijding verbetert door onder andere het gebruik van antibiotica. Veehouders kunnen grotere aantallen dieren op een beperkte oppervlakte houden zonder onverantwoorde risico's. De massale import van grondstoffen voor diervoeders en het recyclen van afvalproducten uit de menselijke voedingsindustrie tot dierlijke voeders maakt de voedselvoorziening van steeds meer dieren mogelijk. De ontwikkeling van melkmachines, volautomatische drinkwater- en voedervoorzieningen en van volroostervloeren maakt het mogelijk om meer dieren te houden per arbeidskracht.

Door de mechanisatie, de nieuwe vereisten voor het staltype, het stijgende gebruik van krachtvoer, kunstmest en pesticiden wordt de veehouderij steeds kapitaalintensiever. Om de zware investeringen te kunnen terugverdienen en ook omdat de winstmarge per dier daalt, wordt het noodzakelijk meer dieren per arbeidskracht te houden. Steeds minder veehouders houden steeds meer dieren.

Intensivering van de rundveeteelt

De rundveestapel kent een belangrijke groei van ongeveer 2,1 miljoen stuks in 1950 naar meer dan drie miljoen in 1980. In 1990 bereikt de rundveestapel een maximum met 3,25 miljoen dieren.

Ook de samenstelling van de rundveestapel verandert gevoelig. Tot 1950 bedraagt het aantal melkkoeien ongeveer de

helft van de veestapel. Daarna groeit het totaal aantal runderen sneller dan de melkkoeienstapel. Dat gaat nog sneller na de melkquotering en productiestijging in de jaren tachtig. Vanaf 1970 vertegenwoordigen de melkkoeien nog een derde van het totaal. Nog ingrijpender is de verschuiving binnen de rundveecategorieën. Het aantal zoogkoeien neemt toe van 420.000 in 1970 naar 510.000 in 2001.

De modernisering van de rundveesector na de Tweede Wereldoorlog uit zich in een geleidelijke geografische verschuiving en concentratie. Op gronden waar de fysieke omstandigheden, zoals klimaat of bodemstructuur, het meest geschikt zijn voor gras, komen steeds meer rundveebedrijven, terwijl in akkerbouwgebieden de rundveehouderij afneemt. Tegelijkertijd doet zich een proces van schaalvergroting voor. Het gemiddeld aantal dieren per rundveehouder stijgt van gemiddeld 10 stuks in 1950 naar 81 dieren in 2001. Terwijl in 1959 ongeveer 75 procent van de landbouwbedrijven rundvee bezit en circa 70 procent melkkoeien, dalen deze aandelen tot respectievelijk 63 procent en 30 procent in 2001.

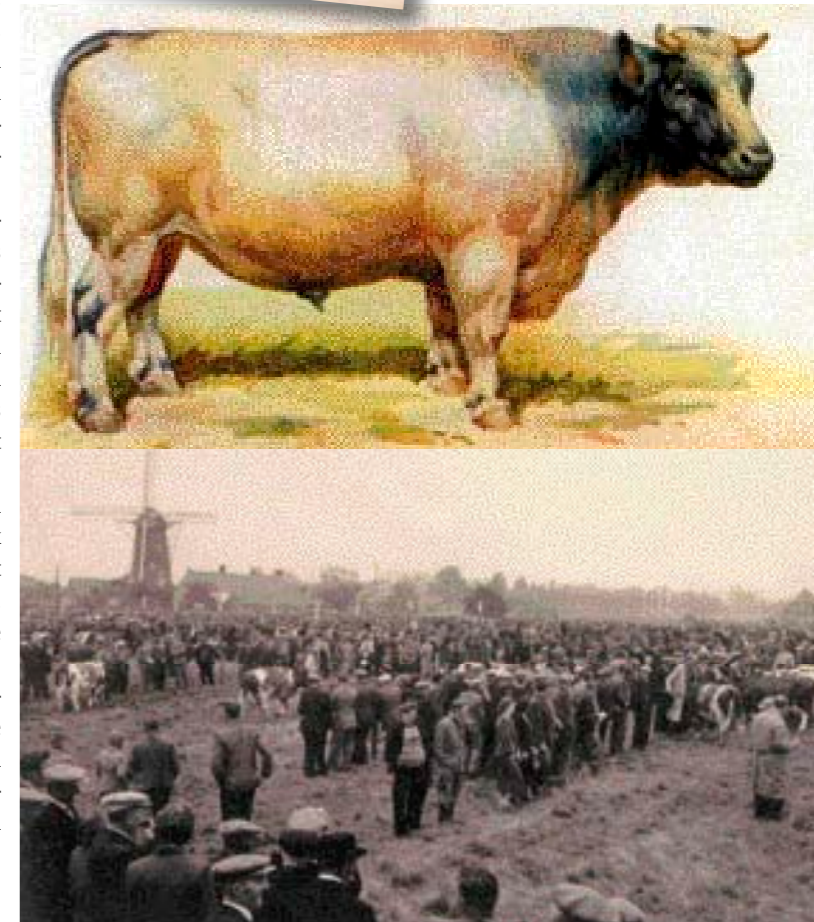
De ruimtelijke concentratie gaat dus gepaard met een specialisatie binnen de rundveeproductie. De rundveehouders schakelen massaal over naar het gebruik van enkeldoelrassen. Melkvee wordt vanaf de jaren zeventig ingekruist met holsteingenen. Voor de productie van rundvlees selecteren fokkers van het witblauwe dubbeldoelras van midden- en hoog-België een rund dat veel magerder en malser rundvlees produceert en optimaal rendeert op basis van krachtvoer: het huidige witblauwe vleesras.

De ontwikkeling van kunstmatige inseminatie eind jaren vijftig maakt een snelle vooruitgang mogelijk. De techniek zorgt ervoor dat genetische eigenschappen van de allerbest producerende dieren wereldwijd kunnen worden gebruikt. Door embryo-transplantatie zijn van de meest productieve vrouwelijke dieren veel nakomelingen te verkrijgen. Dergelijke hoogproductieve dieren stellen heel specifieke eisen, ook aan de capaciteiten van de veehouder in kwestie. De veehouder moet een specialist worden en zich specialiseren in één bepaalde diersoort of zelfs een onderdeel van de productie van een soort. De gemengde bedrijven verdwijnen meer en meer en de productie wordt nog hoger.

Annelies Debergh

Onder impuls van het landbouwbeleid zet de specialisatie in de veeteelt door: het enkeldoelras is aan de winnende hand (bron: CAG-VRV)

Verdere specialisatie bevordert definitieve om schakeling van dubbel- naar enkeldoelrassen

fase 4: **Van extensief naar intensief**